

17. 7. 2024

ID: 118278

Incidenční spory

Pohledávka z titulu náhrady nemajetkové újmy v penězích způsobené neoprávněným zásahem do práva na ochranu osobnosti věřitele tím, že dlužník usmrtil (při dopravní nehodě, kterou spoluzavinil) osobu věřiteli blízkou (otce), přiznaná podle § 11 a § 13 obč. zák., není ve smyslu § 169 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona pohledávkou na náhradu škody způsobené na zdraví. Nejde o náhradu nemajetkové újmy na zdraví věřitele nebo oné osoby věřiteli blízké, nýbrž o náhradu nemajetkové újmy na soukromém a rodinném životě věřitele.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 29 ICdo 19/2022-547 ze dne 28.3.2024)

Nejvyšší soud rozhodl v právní věci žalobců a/ P. H. a b/ B. H., zastoupených JUDr. M.B.em, advokátem, se sídlem v O., proti žalovaným 1/ Mgr. Ing. Evě Hepperové, se sídlem v O., jako insolvenční správkyňi dlužníka R. H., zastoupené Mgr. V.S., LL.M., advokátkou, se sídlem v L., a 2/ R. H., zastoupenému obecným zmocněncem D. F., o určení pořadí pohledávek, vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 13 ICm 82/2011, jako incidenční spor v insolvenční věci druhého žalovaného, vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. KSOS 33 INS 2847/2010, o dovolání žalobců proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. června 2020, č. j. 13 ICm 82/2011, 13 VSOL 1327/2019-416 (KSOS 33 INS 2847/2010), tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobou podanou 12. ledna 2011 se stávající žalobci (a/ P. H. a b/ B. H.) a M. H. (dále jen „M. H.“) [původní žalobkyně a/] domáhali vůči žalovaným (1/ Mgr. Ing. Evě Hepperové, jako insolvenční správkyňi dlužníka R. H. a 2/ dlužníku) určení, že jejich pohledávky vůči dlužníku jsou v celé výši po právu a jsou přednostní. Krajský soud v Ostravě (dále jen „insolvenční soud“ nebo „krajský soud“) usnesením ze dne 30. března 2015, č. j. 13 ICm 82/2011-107, ve spojení s usnesením Vrchního soudu v Olomouci (dále jen „odvolací soud“) ze dne 29. dubna 2016, č. j. 13 ICm 82/2011, 13 VSOL 66/2016-151 (KSOS 13 INS 2847/2010), zastavil (pravomocně) řízení vůči M. H. (pro neuhrazení soudního poplatku ze žaloby).

2. Rozsudkem ze dne 15. listopadu 2016, č. j. 13 ICm 82/2011-180, insolvenční soud:

[1] Zamítl žalobu, aby bylo určeno, že pohledávka žalobce a/ (P. H.) [konkrétně vykonatelná pohledávka sestávající z jistiny ve výši 80 000 Kč a příslušenství tvořeného náklady řízení ve výši 29 992,50 Kč] přihlášená do insolvenčního řízení dlužníka R. H. přihláškou P6 je po právu v celé výši a je přednostní jako pohledávka postavená na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou (bod I. výroku).

[2] Zamítl žalobu, aby bylo určeno, že pohledávka žalobkyně b/ (B. H.) [konkrétně vykonatelná pohledávka sestávající z jistiny ve výši 80 000 Kč a příslušenství představovaného náklady řízení ve výši 27 007 Kč] přihlášená do insolvenčního řízení dlužníka R. H. přihláškou P7 je po právu v celé výši a je přednostní jako pohledávka postavená na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou (bod

II. výroku).

[3] Rozhodl o nákladech řízení (bod III. a IV. výroku).

3. Insolvenční soud vyšel zejména z toho, že:

[1] Dlužník jako řidič osobního vozidla usmrtil otce žalobců (P. H.), za což byl pravomocně odsouzen za trestný čin ublížení na zdraví z nedbalosti.

[2] Krajský soud rozsudkem ze dne 16. srpna 2007, č. j. 23 C 57/2006-131, ve spojení s (částečně měnícím) rozsudkem odvolacího soudu ze dne 15. prosince 2009, č. j. 1 Co 183/2009-351, uložil dlužníku, aby z titulu náhrady nemajetkové újmy způsobené žalobcům a M. H. neoprávněným zásahem do práva na ochranu osobnosti fyzické osoby (usmrcením otce) podle § 11 a § 13 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku (dále též jen „obč. zák.“) zaslal žalobcům a M. H. omluvný dopis a zaplatil každému z nich částku 80 000 Kč.

[3] Usnesením ze dne 6. května 2010, č. j. KSOS 13 INS 2847/2010-A-6, insolvenční soud zjistil úpadek dlužníka, povolil řešení úpadku oddlužením a insolvenční správkyň dlužníka ustanovil žalovanou (Mgr. Ing. Evu Hepperovou).

[4] Přihláškou pohledávky ze dne 3. června 2010, evidovanou pod č. P6, přihlásil žalobce a/ do insolvenčního řízení dlužníka pohledávku ve výši 109 992,50 Kč, sestávající z jistiny 80 000 Kč a příslušenství 29 992,50 Kč (nákladů řízení), a to jako pohledávku vykonatelnou na základě rozsudků označených v bodě [2] tohoto odstavce.

[5] Přihláškou pohledávky ze dne 3. června 2010, evidovanou pod č. P7, přihlásila žalobkyně b/ do insolvenčního řízení dlužníka pohledávku ve výši 107 007 Kč, sestávající z jistiny 80 000 Kč a příslušenství 27 007 Kč (nákladů řízení), a to jako pohledávku vykonatelnou na základě rozsudků označených v bodě [2] tohoto odstavce.

[6] Oba žalobci označili v přihláškách jako důvod vzniku pohledávky „odškodnění tzv. nemajetkové újmy, přesněji škody na zdraví nás pozůstalých v důsledku smrti blízké osoby při dopravní nehodě spoluzaviněné dlužníkem“.

[7] Na přezkumném jednání konaném dne 16. června 2010 žalobci uplatnili přednostní pořadí pohledávek, s tím, že jde o pohledávky na náhradu škody způsobené na zdraví podle § 169 odst. 1 písm. b/ zákona č. 182/2006, o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona).

[8] Usnesením ze dne 30. června 2010, č. j. KSOS 13 INS 2847/2010-B8, insolvenční soud schválil oddlužení dlužníka plněním splátkového kalendáře. Odvolání žalobců proti tomuto usnesení odmítl Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 1. října 2010, č. j. KSOS 13 INS 2847/2010, 2 VSOL 366/2010-B-22.

[9] Přihlášky pohledávek žalobců byly přezkoumány na (druhém) přezkumném jednání dne 13. prosince 2010. Insolvenční správkyň a dlužník pohledávky uznali co do pravosti a výše; oba popřeli přednostní pořadí pohledávek.

4. Na tomto základě insolvenční soud, cituje § 169 odst. 1 insolvenčního zákona, uzavřel, že žaloba co do požadavku na určení pravosti a výše pohledávek je nedůvodná, když insolvenční správkyň i dlužník pohledávky uznali co do pravosti a výše. S odkazem na rozsudek krajského soudu ze dne 16. srpna 2007 zdůraznil, že pohledávky mají základ v nemajetkové újmě z titulu práv na ochranu osobnosti. Nároky žalobců byly posouzeny podle § 11 a § 13 obč. zák., proto nejde o pohledávky vymezené v § 169 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona. Insolvenční soud vyšel též ze závěrů

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. června 2007, sp. zn. 30 Cdo 154/2007, podle nichž právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích podle § 13 odst. 2 a 3 obč. zák. a právo na náhradu škody na zdraví za bolest a za ztížení společenského uplatnění podle § 444 odst. 1 a 2 obč. zák. jsou zcela svébytnými a samostatnými nároky podmíněnými rozrůzněnou sférou ochrany, kterou poskytuje zákon č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník.

5. K odvolání žalobců odvolací soud v záhlaví označeným rozsudkem potvrdil rozsudek insolvenčního soudu (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý a třetí výrok).

6. Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými závěry insolvenčního soudu. Cituje ustanovení § 169 odst. 1 písm. b/ a odst. 2, § 195 insolvenčního zákona, a dále § 11, § 13 a § 444 obč. zák. a odkazuje na označenou judikaturu Nejvyššího soudu a Ústavního soudu, pak přisvědčil též závěru insolvenčního soudu, že žalobcům byly jejich pohledávky přiznány z titulu nemajetkové újmy vzniklé tím, že protiprávním jednáním dlužníka, který jako řidič osobního automobilu spoluzavinil usmrcení jejich otce, došlo k porušení osobnostních práv žalobců na soukromý a rodinný život podle § 11 a § 13 obč. zák. Nejde tedy o pohledávky na náhradu škody způsobené na zdraví podle § 169 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona, které se jako pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou uspokojují v plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku.

II. Dovolání a vyjádření k němu

7. Proti rozsudku odvolacího soudu podali žalobci dovolání, v němž namítají, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci [dovolací důvod podle § 241a odst. 1 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“)], a požadují, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a vrátil mu věc k dalšímu řízení.

8. Přípustnost dovolání vymezují ve smyslu § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí spočívá na vyřešení právní otázky, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla řešena. Konkrétně jde o otázku, zda lze pohledávku na náhradu nemajetkové újmy přiznanou pozůstalé osobě v souladu s ustanovením § 11 a § 13 obč. zák., ve znění účinném od 1. ledna 2001 do 30. dubna 2004, považovat za pohledávku postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou podle ustanovení § 169 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona.

9. Dovolatelé polemizují s názorem odvolacího soudu, podle něhož je nutno rozlišovat mezi nároky na náhradu škody na zdraví (které jsou pohledávkami podle § 169 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona) a nároky představujícími náhradu nemajetkové újmy vzniklé z titulu zásahu do osobnostních práv (které nejsou pohledávkami podle § 169 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona). Odvolacímu soudu vytýkají, že nezkoumal právní úpravu účinnou v době vzniku jejich práva na náhradu nemajetkové újmy, její účel a smysl, jakož i dopad do jejich práv.

III. Přípustnost dovolání

10. Pro dovolací řízení v této věci je rozhodné aktuální znění občanského soudního řádu.

11. Na tomto místě Nejvyšší soud podotýká, že i když dovolatelé ohlašují, že rozhodnutí odvolacího soudu napadají v celém rozsahu, z obsahu dovolání je zřejmé, že zpochybňují napadené rozhodnutí pouze v části, kterou odvolací soud potvrdil rozsudek insolvenčního soudu v bodu I. výroku o věci samé. Tou částí prvního výroku napadeného rozhodnutí, kterou odvolací soud potvrdil rozsudek

insolvenčního soudu v bodech III. a IV. výroku (o nákladech řízení), a druhým a třetím výrokem napadeného rozhodnutí (o nákladech odvolacího řízení) se proto dovolací soud nezabýval (dovolací argumentace se těchto výroků netýká). Ostatně, kdyby tomu mělo být jinak, byl by důvod dovolání v tomto rozsahu odmítnout podle § 243c odst. 1 o. s. ř. jako objektivně nepřipustné podle § 238 odst. 1 písm. h/ o. s. ř.

12. Ve zbývající části (proti prvním potvrzujícím výrokům rozhodnutí odvolacího soudu o věci samé) Nejvyšší soud dovolání shledává přípustným podle § 237 o. s. ř. (když pro ně neplatí žádné z omezení přípustnosti dle § 237 o. s. ř., vypočtených v § 238 o. s. ř.) pro posouzení dovolateli předestřené problematiky výkladu ustanovení § 169 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona jako dovolacím soudem dosud neřešené.

IV. Důvodnost dovolání

13. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

14. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

15. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

16. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“), zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku, a insolvenčního zákona:

Podle ustanovení § 3028 odst. 1 o. z. se tímto zákonem řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti. Dle odstavce 2, není-li dále stanoveno jinak, řídí se ustanoveními tohoto zákona i právní poměry týkající se práv osobních, rodinných a věcných; jejich vznik, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se však posuzují podle dosavadních právních předpisů. Dle odstavce 3, není-li dále stanoveno jinak, řídí se jiné právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, dosavadními právními předpisy. To nebrání ujednání stran, že se tato jejich práva a povinnosti budou řídit tímto zákonem ode dne nabytí jeho účinnosti.

Podle ustanovení § 11 obč. zák. fyzická osoba má právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy.

Z ustanovení § 13 odst. 1 obč. zák. plyne, že fyzická osoba má právo se zejména domáhat, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do práva na ochranu její osobnosti, aby byly odstraněny následky těchto zásahů a aby jí bylo dáno přiměřené zadostiučinění. Dle odstavce 2, pokud by se nejevilo postačujícím zadostiučinění podle odstavce 1 zejména proto, že byla ve značné míře snížena důstojnost fyzické osoby nebo její vážnost ve společnosti, má fyzická osoba též právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích. Dle odstavce 3 výši náhrady podle odstavce 2 určí soud s přihlédnutím k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k porušení práva došlo.

Dle ustanovení § 444 odst. 1 obč. zák. při škodě na zdraví se jednorázově odškodňují bolesti poškozeného a ztížení jeho společenského uplatnění.

Podle § 1 písm. a/ insolvenčního zákona tento zákon upravuje řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka soudním řízením některým ze stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů.

Z ustanovení § 5 písm. b/ insolvenčního zákona plyne, že insolvenční řízení spočívá na zásadě, že věřitelé, kteří mají podle tohoto zákona zásadně stejné nebo obdobné postavení, mají v insolvenčním řízení rovné možnosti.

Podle ustanovení § 169 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona pohledávkami postavenými na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou jsou pohledávky věřitelů na náhradu škody způsobené na zdraví. Dle odstavce 2, není-li dále stanoveno jinak, pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou se uspokojují v plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku.

17. V citované podobě, pro věc rozhodné, platí ustanovení § 3028 o. z. od 1. ledna 2014 doposud. Ustanovení § 11 a § 13 obč. zák. platilo od 1. ledna 1992 do 31. prosince 2013 a ustanovení § 444 odst. 1 obč. zák. od účinnosti zákona č. [40/1964](#) Sb. do 31. prosince 2013, kdy byl tento zákon zrušen zákonem č. [89/2012](#) Sb. Ustanovení § 169 odst. 1 písm. b/ a odst. 2 insolvenčního zákona platilo v citované podobě v době zahájení insolvenčního řízení (22. března 2010) do 22. září 2023, kdy byl zákonem č. [285/2023](#) Sb. do textu zákona vložen nový odstavec 2 a stávající odstavec 2 byl označen jako odstavec 3. Ustanovení § 1 písm. a/ a § 5 písm. b/ insolvenčního zákona platí beze změny od jeho přijetí.

18. V incidenčním sporu o určení, zda přihlášená pohledávka je co do svého pořadí pohledávkou postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou ve smyslu § 169 insolvenčního zákona, se insolvenční soud zabývá pouze okolnostmi rozhodnými pro posouzení správnosti uplatněného pořadí pohledávky, nikoli již otázkami její existence (pravosti) nebo výše (srov. obdobně např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 2020, sen. zn. 29 ICdo 48/2020, uveřejněného pod číslem 109/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). V dané věci není pochyb o tom, že pohledávky dovolatelů jsou pohledávkami přihlášenými a co do pravosti a výše zjištěnými v insolvenčním řízení vedeném na majetek dlužníka jako vykonatelné pohledávky dovolatelům pravomocně přiznané soudem z titulu náhrady nemajetkové újmy způsobené jim neoprávněným zásahem do práva na ochranu osobnosti fyzické osoby [usmrcením jejich otce při dopravní nehodě, kterou dlužník (spolu)zavinil] podle § 11 a § 13 obč. zák. Další závěry Nejvyššího soudu se tedy již nevracejí k důvodům vzniku pohledávek dovolatelů a k jejich výši. Spor se vede toliko o (přednostní) pořadí pohledávek, tedy o to, zda takové pohledávky (nároky) lze mít za pohledávky věřitelů (dovolatelů) na náhradu škody způsobené na zdraví ve smyslu § 169 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona.

19. Při respektu k zásadám, jež zkoumání smyslu a účelu zákona nastavil Ústavní soud (pojmenováním podmínek priority výkladu e ratione legis) např. již ve stanovisku svého pléna ze dne 21. května 1996, sp. zn. Pl. ÚS-st.-1/96, uveřejněném pod číslem 9/1997 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, Nejvyšší soud úvodem poznamenává, že žádná podrobnější vodítka k záměru zákonodárce spojenému s § 169 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona neobsahuje důvodová zpráva k vládnímu návrhu insolvenčního zákona. Vládní návrh insolvenčního zákona projednávala Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 4. volebním období 2002-2006 jako tisk č. 1120, přičemž zvláštní část důvodové zprávy [K § 165 - 172 (Díl 1: Postavení věřitelů a jejich pohledávek)] zmiňuje v dotčených souvislostech jen to, že kategorie věřitelů s pohledávkami na náhradu škody způsobené na zdraví je [v porovnání s úpravou pohledávek první třídy v zákoně č. [328/1991](#) Sb., o

konkursu a vyrovnání] kategorií novou. K povaze pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou se nicméně vyjadřuje ve své obecné části (v oddílu 1.3 Popis existujícího právního stavu v dané oblasti, pododdílu iv. Uplatňování nároků v insolvenčním řízení včetně úpravy postavení zajištěného věřitele) důvodová zpráva k vládnímu návrhu pozdějšího zákona č.

[294/2013](#) Sb., kterým se mění zákon č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. [312/2006](#) Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, který projednávala Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 6. volebním období (2010-2013) jako tisk č. 929. Jde o následující pasáže [z nichž vychází (v odstavci [39] odůvodnění) např. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. října 2017, sen. zn. 29 ICdo 98/2015, uveřejněný pod číslem 11/2019 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek]:

20. „Účelem úpadkového práva je uspořádání majetkových vztahů vyplývajících zejména z podnikatelského nezdaru (vyjma oddlužení). Jednou z hlavních zásad insolvenčního řízení podle insolvenčního zákona (a obecně úpadkového práva) je, že nároky obecných věřitelů (nezajištěných věřitelů) jsou uspokojovány podle principu par conditio creditorum (pari passu), který je ve své podstatě vyjádřen v ustanovení § 1 písm. a/ a ustanovení § 5 písm. b/ insolvenčního zákona. Pravidlo, podle kterého se obecní věřitelé uspokojují na zásadně poměrném principu, je založeno na předpokladu, že takto by se nezajištění věřitelé shodli, kdyby se předem domluvili na způsobu uspokojení jejich pohledávek pro případ dlužníkovy úpadku za současného předpokladu, že žádný z nich neví, jak (a zda vůbec) bude jeho pohledávka uspokojena v individuálně vedených vykonávacích (exekučních) řízeních. Insolvenční právo se nejen u nás, ale i v zahraničí od této zásady (pari passu) odchyluje a umožňuje preferovat některé z nezajištěných ‚předinsolvenčních‘ pohledávek (§ 169 insolvenčního zákona). Zpravidla jde o pracovněprávní pohledávky dlužníkových bývalých nebo současných zaměstnanců a o pohledávky na výživném (§ 169 odst. 1 písm. a/ až c/ insolvenčního zákona), u kterých je takový postup omluvitelný ze sociálních důvodů. Preference jiných pohledávek je zdůvodněna snahou zajistit co nejvyšší uspokojení věřitelů nebo snahou předejít úpadku dlužníka vůbec (§ 169 odst. 1 písm. f/ a g/ insolvenčního zákona).

21. (...) V odborných kruzích není sporu o tom, že čím rozsáhlejší je výčet prioritních pohledávek, které sledují spíše politické nebo sociální cíle, tím větší újma je způsobena ostatním věřitelům. Nižší míra uspokojení věřitelů v případě insolvence dlužníka odrazuje potenciální subjekty od vstupu na český trh. V souvislosti s prioritními pohledávkami jsou jako problematické zmiňovány nejčastěji právě pohledávky státu, které jsou prioritními spíše z politických, než z racionálních důvodů [§ 168 ,odst. 1‘ (správně odst. 2) písm. e/ insolvenčního zákona]. I v tomto případě platí, že jde zásadně o mimosmluvní pohledávky; stejně je tomu u pohledávek na náhradu škody, u kterých však veřejný zájem odůvodňuje prioritní postavení pouze ve vztahu k pohledávkám věřitelů na náhradu škody způsobené na zdraví.

22. Připouští-li úpadkové právo prioritní postavení některých pohledávek, je nevyhnutelné, aby byl jejich výčet taxativní a aby právní úprava neumožňovala rozšiřování toho výčtu jinými zákony. Opačný postup by odporoval zásadě transparentnosti a předvídatelnosti úpadkového práva a způsoboval by značnou nestabilitu tržního prostředí (na úkor ekonomické stability a růstu). Všeobecně se proto doporučuje tuto otázku jasně vymezit a ujistit tak věřitele o jejich právech v čase vstupu do závazkových vztahů s dlužníkem. (...) Ministerstvo spravedlnosti se staví negativně ke snahám o rozšíření taxativního výčtu pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postaveným vyjmenovaných v ustanovení § 168 a § 169 insolvenčního zákona. Tento výčet byl předmětem důkladných diskusí již při samotné přípravě insolvenčního zákona. Poslední vývoj v otázce prioritního postavení pohledávek v zahraničí má spíše tendenci obecně omezovat jejich počet nebo od úpravy prioritních pohledávek, až na nepatrné výjimky, zcela upustit. V tomto ohledu je nejdále Německo, které již v roce 1999 provedlo reformu úpadkového práva, kterou absolutně opustilo institut prioritních pohledávek a všechny pohledávky nezajištěných věřitelů jsou

uspokojovány na principu pari passu (prioritu pozbyly i pohledávky státu, a to zásadně s cílem zajistit co nejvyšší uspokojení nezajištěných věřitelů v souladu s uvedeným principem).“

23. Výčet prioritních pohledávek v § 169 insolvenčního zákona je výčtem taxativním, přičemž jde o výčet, který prolamuje jednu ze základních zásad insolvenčního řízení, podle které se nároky obecných věřitelů (nezajištěných věřitelů) uspokojují podle principu par conditio creditorum (pari passu), promítnutou v textu § 1 písm. a/ a § 5 písm. b/ insolvenčního zákona: jde tedy o výjimku z pravidla, kterou je nutno vykládat restriktivně. Se zřetelem k obecné zásadě stálosti (konstantnosti) pojmosloví v právním předpisu (srov. v literatuře např. Knapp, V.: Teorie práva, 1. vydání, Praha, C. H. Beck 1995, str. 125, a v judikatuře např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. srpna 2014, sp. zn. 29 Cdo 902/2012, uveřejněný pod číslem 19/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek) tak není důvod vykládat pojem „pohledávky ... na náhradu škody způsobené na zdraví“ nad rámec obecného významu tomuto slovnímu spojení připisovanému.

24. Náhrada nemajetkové újmy v penězích způsobené neoprávněným zásahem do práva na ochranu osobnosti, přiznaná podle § 11 a § 13 obč. zák., nebyla v rozhodném období součástí práva na náhradu škody; srov. k tomu shodně již důvody rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 12. listopadu 2008, sp. zn. 31 Cdo 3161/2008, uveřejněného pod číslem 73/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, jehož judikatorní význam je nadřazen rozhodnutím tříčlenných senátů Nejvyššího soudu, a jenž potud vychází ze závěrů obsažených v nálezu pléna Ústavního soudu ze dne 4. května 2005, sp. zn. Pl. ÚS 16/04, uveřejněném pod číslem 265/2005 Sb. Řečené potvrzují [mimo rámec výkladu tam navázaného na § 6 odst. 2 písm. a/ zákona č. [168/1999](#) Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla) ve spojení s unijním právem] i závěry obsažené v důvodech rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 18. října 2017, sp. zn. 31 Cdo 1704/2016, uveřejněného pod číslem 6/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

25. Nadto v rovině výkladu § 169 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona nemá jít o jakoukoli pohledávku „na náhradu škody“, nýbrž o pohledávku „na náhradu škody způsobené na zdraví“. K tomu lze dodat, že ani v poměrech právní úpravy účinné od 1. ledna 2014, která počítá s náhradou nemajetkové újmy coby součástí náhrady škody (srov. § 2956 větu za středníkem o. z.), není újma způsobená usmrcením osoby blízké újmou na životě a zdraví přímého poškozeného (primární oběti), nýbrž újmou na soukromém a rodinném životě osob blízkých (tzv. sekundárních obětí); srov. shodně např. odstavec 27. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 19. září 2018, sp. zn. 25 Cdo 894/2018, uveřejněného pod číslem 85/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Závěr, že přednostní postavení nemá pohledávka vzniklá zásahem do osobnostních práv, sdílí i literatura; srov. v díle Sprinz, P., Jirmásek, T., Řeháček, O., Vrba, M., Zoubek, H. a kol.: Insolvenční zákon. Komentář. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, komentář k § 169 insolvenčního zákona.

26. Nejvyšší soud tudíž uzavírá, že pohledávka z titulu náhrady nemajetkové újmy v penězích způsobené neoprávněným zásahem do práva na ochranu osobnosti věřitele tím, že dlužník usmrtil (při dopravní nehodě, kterou spoluzavinil) osobu věřiteli blízkou (otce), přiznaná podle § 11 a § 13 obč. zák., není ve smyslu § 169 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona pohledávkou na náhradu škody způsobené na zdraví. Nejde o náhradu nemajetkové újmy na zdraví věřitele nebo oné osoby věřiteli blízké, nýbrž o náhradu nemajetkové újmy na soukromém a rodinném životě věřitele.

27. Jelikož se dovolatelům nepodařilo prostřednictvím uplatněných dovolacích důvodů zpochybnit správnost právního posouzení věci odvolacím soudem, přičemž vady řízení, k nimž Nejvyšší soud přihlíží u přípustného dovolání z úřední povinnosti, se nepodávají ani ze spisu, Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243d odst. 1 písm. a/ o. s. ř.).

Další články:

- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělku \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ochrana spotřebitele \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovněprávní vztah \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určení otcovství \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Jméno v obchodní firmě právnické osoby](#)
- [Dokazování](#)
- [Bolestné](#)